

Формування та розвиток сучасних інноваційно-інтегрованих структур

Пугаченко О.Б.

кандидат економічних наук, доцент

Центральноукраїнський національний технічний університет

м. Кропивницький, Україна

ВИДИ ІННОВАЦІЙНО-ІНТЕГРОВАНИХ СТРУКТУР ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Науково-технологічний та інноваційний розвиток є невід'ємною складовою частиною задоволення широкого комплексу національних інтересів держави, адже реальну незалежність і безпеку мають лише країни, які здатні забезпечувати оволодіння новими знаннями та ефективно їх використання.

Згідно обстеження інноваційної діяльності в економіці України (за міжнародною методологією), упродовж 2014-2016 рр. частка підприємств, які займалися інноваційною діяльністю, за рекомендованими видами економічної діяльності становила 18,4%, у т.ч. здійснювали технологічні інновації – 11,8% (5,7% – продуктові та 10,3% – процесові), нетехнологічні – 13,4% (8,7% – організаційні та 10,2% – маркетингові). Щодо видів економічної діяльності, то протягом 2014-2016 рр. найвища частка інноваційних підприємств була на підприємствах інформації та телекомунікації (22,1%), переробної промисловості (21,9%), фінансової та страхової діяльності (21,7%) та діяльності у сфері архітектури та інжинірингу (20,1%). При цьому вища за середню по країні частка підприємств із технологічними інноваціями була серед підприємств переробної промисловості (15,6%), з постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (12,6%), а також підприємств, які займалися діяльністю у сферах архітектури та інжинірингу, науковими дослідженнями та розробками, рекламною діяльністю – 13,2%; з нетехнологічними інноваціями – серед підприємств фінансової та страхової діяльності (18,0%), інформації та телекомунікації (17,3%), переробної промисловості (15,3%). За даними обстеження 2014-2016 рр., найвищий рівень інноваційної активності спостерігався на підприємствах Рівненської, Харківської областей та м. Києва. Найвища частка технологічно інноваційних підприємств – у Рівненській (19,1%), Харківській (18,7%) та Кіровоградській (14,7%) областях; нетехнологічно інноваційних підприємств – у м. Києві (17,8%), Івано-Франківській та Київській областях (по 15,1%) [9, с. 1-2]. Вказані дані свідчать про поступове зростання інноваційної спрямованості діяльності вітчизняних підприємств, проте фактичний рівень все ще залишається замалим.

Результатом інтеграції є формування інтегрованих структур, які відрізняються принципами, напрямками та метою об'єднання, сферою або галуззю інтеграції, географічною локалізацією, особливістю юридичного оформлення, організаційною формою тощо [1, с. 32]. Свою історію великі інтегровані структури ведуть з 70-х років XIX століття. Аж до початку 50-х років минулого сторіччя в розвинутих країнах панувала тенденція укрупнення виробництва, що супроводжувалася процесами інтеграції. Наслідком була поява безлічі різноманітних форм організації господарської діяльності. Інтегрування йшло шляхом вертикальної і горизонтальної консолідації

капіталів, різні сполучення яких давали безліч варіантів побудови інтегрованих корпоративних структур [14].

В умовах посилення інноваційної активності підприємств та переходу до інноваційної моделі розвитку економіки України, аспект функціонування інноваційно-інтегрованих структур у різних країнах світу є досить актуальним, а їх класифікація – необхідною [7]. У таблиці 1 нами згруповано види інноваційно-інтегрованих структур у різних законодавчо-нормативних актах і літературних джерелах.

Ми погоджуємось з думкою, що термінологічне розмаїття у назвах, видовій структурі та призначенні окремих організаційних форм інноваційної інфраструктури стають на заваді як її утворення, так і ефективного функціонування [10, с. 237].

Таблиця 1

Види інноваційно-інтегрованих структур

Види	Закон України «Про інноваційну діяльність» [4]	Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» [5]	Саламанович О.Г. [11, 12]	Левченко О.М., Ткачук О.В., Царенко І.О. [7]	Скібіцький О.М., Матвєєв В.В., Скібіцька Л.І. [14]	За ред. Кіндзерського Ю.В. [10]	Під заг. ред. Чепурди Л.М. [6]	Ганушак-Єфіменко Л.М. [2]	Сизоненко В.О. [13]
Науково-технологічний парк	-	-	+	-	-	-	-	-	+
Технопарк	+	-	+	+	-	+	-	+	-
Технологічний парк	-	+	-	-	-	-	-	+	-
Науковий парк	-	+	-	-	-	+	-	+	-
Асоціація інноваційних фірм	-	-	+	-	-	-	+	+	-
Консорціум	-	-	+	-	+	-	+	+	-
Науково-технічний альянс	-	-	-	+	-	-	-	-	-
Науково-технологічний центр	-	-	-	-	-	-	-	-	+
Бізнес-альянс	-	-	-	-	+	-	-	-	-
Технополіс	+	+	+	+	-	+	-	+	+
Інноваційний бізнес-інкубатор	+	+	+	+	-	+	-	-	+
Кластер	-	-	-	-	-	+	-	+	-
Інноваційний кластер	-	+	-	+	-	-	-	-	-
Інноваційний центр	+	+	-	+	-	+	-	+	-
Венчурна фірма	-	-	-	+	-	+	-	-	+
Венчурний фонд	-	+	-	-	-		-	-	-
Центр трансферу технологій	-	+	-	+	-	-	-	-	-
Регіональний фонд підтримки підприємництва	-	-	-	+	-	-	-	-	-
Регіональні об'єднання виробників	-	-	-	-	-	+	-	-	-

Види	Закон України «Про інноваційну діяльність» [4]	Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» [5]	Саламанович О.Г. [11, 12]	Левченко О.М., Ткачук О.В., Царенко І.О. [7]	Скібіцький О.М., Матвєєв В.В., Скібіцька Л.І. [14]	За ред. Кіндзерського Ю.В. [10]	Під заг. ред. Чепурди Л.М. [6]	Ганущак-Єфіменко Л.М. [2]	Сизоненко В.О. [13]
Спінаут-компанія	-	-	-	+	-	-	-	-	-
Спінофф-компанія	-	-	-	+	-	-	-	-	-
Технологічна платформа	-	-	-	+	-	-	-	-	-
Зона розвитку нових і високих технологій	-	-	-	+	-	-	-	-	-
Регіон науки і технологій	-	-	+	+	-	-	-	-	-
Фонд взаємного кредитування	-	-	+	-	-	-	-	-	-
Картель	-	-	-	-	+	-	+	+	-
Синдикат	-	-	-	-	+	-	+	+	-
Концерн	-	-	-	-	+	+	+	+	-
Трест	-	-	-	-	+	-	+	+	-
ТНК	-	-	-	-	+	+	-	+	-
Фінансово-промислова група	-	-	-	-	+	+	+	+	-
Конгломерат	-	-	-	-	+	+	+	+	-
Наукоград	-	-	-	-	-	+	-	-	-
Стратегічний альянс	-	-	-	-	-	+	+	+	-
Холдинг	-	-	-	-	-	+	-	-	-
Франчайзинг	-	-	-	-	-	+	-	+	-
Пул	-	-	-	-	-	-	+	+	-

Джерело: розробка автора

У роботі [7] представлено ґрунтовне дослідження класифікації інноваційно-інтегрованих структур у сучасній економіці та вказано, що найбільш поширеною формою виступають наступні види: технопарк, інноваційний кластер та інноваційний центр (проте, в Україні, останні види не набули широкого поширення на даний час). Використання інноваційно-інтегрованих структур малого підприємництва в ринковій економіці розглянуто у статті [11] та окремо виділено види інноваційних структур та інноваційно-інтегрованих структур. До інноваційних структур віднесено науково-технологічні парки (технопарки) та асоціації інноваційних фірм; інноваційно-інтегровані структури – асоціації інноваційних фірм і консорціуми. Крім того автор вважає, що окрім асоціацій, технологічних парків, консорціумів доцільно створити фонд взаємного кредитування на умовах, розроблених у межах чинного законодавства членами об'єднання інноваційно-інтегрованих структур малого підприємництва [11, с. 191]. У роботі [3] відзначається, що серед інноваційних структур, які добре себе зарекомендували у міжнародній практиці, головне місце займають організації 4 типів:

бізнес-інкубатори та бізнес-центри; технопарки; технополіси; регіони науки. У статті [8] вказано, що законодавством України передбачається також створення таких основних видів інноваційних структур, як інноваційні бізнес-інкубатори, інноваційні центри, технопарки, технополіси, ефективність яких доведена досвідом розвинених країн. У роботі [13, с. 85] окрім представлених у таблиці 1, пропонується виділяти ще квазіризикові форми організації корпорацій, малі інноваційні форми та спільні промислово-університетські дослідні центри.

Дуже доречним є твердження, що спільною рисою для всіх видів інноваційно-інтегрованих структур є те, що комплекси об'єднують, концентруючи на певній території, підприємства, установи чи організації з метою трансферу нових ідей чи розробок у безпосередній процес їх перетворення на нові наукоємні види товарів чи послуг та впровадження високих технологій. При цьому, кожен із видів має принципову різницю, а тому, й свої переваги та недоліки, які вирізняють їх між собою та дають змогу обирати найбільш оптимальну форму інноваційно-інтегрованої структури для кожної країни, зважаючи на стан середовища [7].

Для забезпечення ефективного розвитку інтеграційних процесів, формування інтегрованих структур важливо створити стабільні та передбачувані відносини бізнесу і влади, законодавчу основу для захисту прав власності. Об'єднання структур має відбуватись на правовій основі, при додержанні інтересів кожної із сторін [10, с. 319]. Крім того, доцільним буде удосконалення існуючого законодавчого забезпечення створення і функціонування інноваційно-інтегрованих структур, а також розробка варіантів розвитку інноваційно-інтегрованих структур для забезпечення національної безпеки України в сучасних умовах соціально-економічної нестабільності.

Література:

1. Буснюк С.В. Фінансовий капітал кластерів: особливості формування та використання: дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / Буснюк Світлана Володимирівна. – Луцьк, 2015. – 229 с.
2. Ганущак-Єфіменко Л.М. Інтегровані структури бізнесу та їх роль в економіках країн світу / Л.М. Ганущак-Єфіменко // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 11 (25). – С. 121-128
3. Гришко Н.Є. Новітні інноваційні структури як запорука розвитку національної інноваційної системи / Н.Є. Гришко, Ю.В. Лещенко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/27_NII_2008/Economics/35190.doc.htm
4. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04 липня 2002 року № 40-IV (зі змінами і доповненнями). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/40-15/conv>
5. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» від 08 вересня 2011 року № 3715-VI (зі змінами і доповненнями). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>
6. Економіка та організація діяльності об'єднань підприємств : [Навч. посібник] / Л.М. Чепурда, С.С. Беляєва, М.В. Плахотнікова та ін.; Під заг. ред. Л.М. Чепурди. – К.: Професіонал, 2005. – 272 с.
7. Левченко О. М. Інноваційно-інтегровані структури в сучасній економіці: їх класифікація / О.М. Левченко, О.В. Ткачук, І.О. Царенко // Ефективна економіка. – 2017. – № 10. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5791>
8. Нежиборець В. Інноваційна інфраструктура: проблеми, перспективи, рішення / В. Нежиборець. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ndiiv.org.ua/ua/innovatsijna-infrastruktura-problem/>
9. Обстеження інноваційної діяльності в економіці України (за міжнародною методологією). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publnauka_u.htm
10. Промисловий потенціал України: проблеми та перспективи структурно-інноваційних трансформацій / Відпов. ред. канд. екон. наук Ю.В. Кіндзерський. – К.: Ін-т економіки та прогнозування НАН України, 2007. – 408 с.
11. Саламанович О.Г. Використання інноваційно-інтегрованих структур малого підприємництва в ринковій економіці / О.Г. Саламанович // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2008. – № 635. – С. 187-191

12. Саламанович О.Г. Інноваційно-інтегровані структури малого бізнесу в машинобудуванні: види і тенденції розвитку / О.Г. Саламанович // Економічні науки: зб. наук. праць. – Чернівці: ПВНЗ «Буковинський університет», 2010. – Випуск 6. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/soc_gum/znpen/2010_6/30_PCM.pdf
13. Сизоненко В.О. Фінансування інноваційно орієнтованої економіки в умовах інституціональної невизначеності / В.О. Сизоненко // Фінанси України. – 2013. – № 5. – С. 80-89
14. Скібіцький О.М. Організація бізнесу. Менеджмент підприємницької діяльності : [навч. посібник] / О.М. Скібіцький, В.В. Матвєєв, Л.І. Скібіцька. – К. : Кондор, 2011. – 912 с.

Лисенко І.В.

кандидат економічних наук, доцент

Лисенко Н.В.

аспірант

Чернігівський національний технологічний університет

м. Чернігів, Україна

ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ЕКОЕНЕРГЕТИЧНИХ КЛАСТЕРІВ В УКРАЇНІ

Показники існуючої в Україні енергомисткості виробництва свідчать про надвисокий рівень втрат електричної енергії, низьку ефективність функціонування енергетики та недостатнє використання енергозберігаючих технологій, що зумовлює необхідність пошуку ефективних шляхів оптимізації та раціоналізації споживання енергоресурсів [7].

За умови стабільного економічного та політичного становища і покращання умов фінансування проектів відновлювальних джерел енергії (ВДЕ), Україна зможе значною мірою модернізувати та забезпечити енергонезалежність електричної та теплової генерації за рахунок технологій відновлюваної енергетики.

Слід зауважити, що на сьогодні в Україні створюються передумови щодо формування та розвитку інноваційно-інтегрованих структур у галузі енергетики. Такими структурами виступають екоенергетичні кластери, використання яких в країнах з розвиненою економікою довело свою ефективність [3; 8; 9].

В Україні сьогодні є невелика кількість установ та програм спрямованих на фінансування проектів ВДЕ. За оцінками міжнародного агентства IRENA, Україна має один з найбільших серед країн Південно-Східної Європи технічний потенціал використання ВДЕ (без урахування великих ГЕС). Найбільшою є технічна можливість застосування вітрових та сонячних електростанцій: 321 ГВт та 71 ГВт відповідно [1].

За даними Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП) станом на 2016 рік галузь ВДЕ в Україні налічувала понад 170 компаній та 291 об'єктів енергетики. Протягом 2016 року найбільший приріст продемонструвала сонячна енергетика – 36 нових суб'єктів і 47 нових об'єктів електрогенерації [2].

Основним стимулюючим інструментом державної політики з розвитку ВДЕ є система «зелених тарифів». Згідно закону України про електроенергетику: зелений тариф – це тариф, за яким оптовий ринок електричної енергії України зобов'язаний закуповувати електричну енергію, вироблену на об'єктах електроенергетики з альтернативних джерел енергії [5].

Динаміка розвитку сонячної електроенергетики є найбільшою серед ВДЕ в Україні. У 2016 році встановлена потужність сонячних електростанцій збільшилась на